

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Understanding Ghanaian sign language(s): history, linguistics, and ideology

Hadjah, T.M.

Citation

Hadjah, T. M. (2024, June 27). *Understanding Ghanaian sign language(s): history, linguistics, and ideology*. LOT dissertation series. LOT, Amsterdam. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3765773>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3765773>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

SAMENVATTING

Deze studie duikt in de veelzijdige wereld van gebarentaal in stedelijke dovensgemeenschap in Ghana, waar de term ‘Ghanaian Sign Language’ (GSL, letterlijk ‘Ghanese gebarentaal’) gebruikt wordt om diverse gebarenvormen te omvatten. Binnen de dovensgemeenschap gebruiken gebaarders een breed scala aan begrippen om hun gebruik van gebarentaal te karakteriseren, zoals SPONTANEOUS, ILLITERATE, GESTURE, DEAF WAY, PRETEND, BROKEN, CODE, ENGLISH, NATURAL of HARD. In dit boek worden aspecten van de historische, taalkundige en ideologische dimensies van GSL onderzocht.

Hoofdstuk 1 introduceert GSL als een containerbegrip dat drie verschillende gebarentaalvariëteiten omvat: ENGLISH, BROKEN en LOCAL. In dit hoofdstuk worden ook andere kenmerken van GSL geïntroduceerd. Hoofdstuk 2 volgt de evolutie van GSL vanaf de introductie van scholing voor doven en ASL-gebaren in 1957 door Andrew Foster. Ook zet het de bijdragen van dove Ghanezen, verenigingen en de veerkracht van GSL in het voetlicht, met name in de tijd dat gebarentaal officieel verboden was ten gunste van oralisme in het dovenonderwijs. Hoofdstuk 3 presenteert een lexicale studie die zowel de onderlinge relaties tussen ENGLISH, BROKEN en LOCAL onderzoekt als hun verbanden met ASL als een vreemde gebarentaal. In dit hoofdstuk wordt ook een vergelijking gemaakt met lokaal ontstane en ontwikkelde dorpsgebarentalen (namelijk Adamorobe Sign Language en Nanabin Sign Language). Dit laat een interessant kenmerk van GSL zien: één gebarenvorm is lexicaal verwant aan ASL, terwijl de ander juist dichter bij lokaal ontstane gebarentalen ligt. Hoofdstuk 4 verlegt de focus naar omvangs- en vormuitdrukkingen in GSL en beschrijft de eigenschappen van hun structuur. Een vergelijking tussen Size and Shape Specifiers (SASS) in GSL met omvangs- en vormgebaren laat duidelijke overeenkomsten zien. Dit hoofdstuk toont aan dat op het lichaam gebaseerde SASS, die frequent gebruik vinden onder gebaarders, in GSL geïntegreerd zijn. Hoofdstukken 5 en 6 verkennen taalideologieën en het sociolinguïstische landschap binnen de dovensgemeenschap. Voorkeuren en waardeoordelen van gebaarders over SASS die op het lichaam en op de ruimte gebaseerd zijn, worden in deze hoofdstukken behandeld. Deze verkenning onderstreept de scheiding tussen GSL-variëteiten met veel prestige en variëteiten die weinig prestige hebben. Gebaren die een link met buitenlandse talen (zoals Engels of ASL) hebben, worden hooggeschat, terwijl lokale gebaren weliswaar gewaardeerd worden vanwege hun oorsprong maar desondanks vaak minder prestige genieten. Hoofdstuk 5 laat bovendien zien dat gebaarders sommige gebaren (bijvoorbeeld op het lichaam gebaseerde SASS) met bepaalde taalvariëteiten associëren. Hoofdstuk 6 breidt dit inzicht uit door diverse labels binnen het gebarentaallandschap te identificeren. GSL wordt hier voorts gepresenteerd als een

multidimensionaal continuüm gekenmerkt door triglossie. Hoofdstuk 7 biedt een synthese van de uitkomsten en implicaties uit de vorige hoofdstukken. GSL kan historisch herleid worden op de introductie van ASL-gebaren en Signed English in het dovenonderwijs. Het verbod op gebarentaal in de geschiedenis van dovenonderwijs, dat twee decennia van kracht was, heeft het ontstaan van een lokale gebarenvariëteit gestimuleerd, die vandaag de dag erkend wordt als LOCAL. Een indirect gevolg van oralisme was de proliferatie van dovenbasisscholen in het hele land. Dit boek stelt de opkomst van een 'school-lect' als een hypothese die verband houdt met de oralistische aanpak. Deze school-lecten komen samen en worden gelijkgetrokken in de enige middelbare school voor doven in het land. De verdere herleving van gebarentaal in de late tachtiger jaren leidde tot een terugkeer van Signed English, dat nu bekendstaat als ENGLISH. Hier wordt de hypothese gesteld dat het naast elkaar bestaan van ENGLISH en LOCAL leidde tot de gebarentaalvariëteit die met BROKEN aangeduid wordt. Bovendien onderstreept het het dominante prestige van ENGLISH ten koste van andere GSL-variëteiten: BROKEN en LOCAL. Voorts worden de manieren onderzocht waarop SASS-gebaren in GSL geïntegreerd worden, en passeren hypothesen over de adoptie van omvangs- en vormgebaren de revue.

Samenvattend laat deze omvattende verkenningstocht door het GSL-landschap het veelzijdige karakter zien van gebarentaalgebruik, taalideologieën en talige diversiteit in de Ghanese dovingemeenschap in stedelijke contexten. Het werpt licht op de complexe geschiedenis van GSL, ontstaan als een verboden gebarensysteem en ontwikkeld tot een dynamische coëxistentie van de variëteiten ENGLISH, BROKEN en LOCAL, elk met haar eigen plek in het GSL-landschap. De integratie van op het lichaam gebaseerde SASS-gebaren in GSL (met name ENGLISH) heeft inzicht geboden in het aanpassingsvermogen van bestaande gebarentalen ten opzichte van hun gesturale omgevingen. De gebaren in het GSL-landschap maken deel uit van een multidimensionaal continuüm, dat een meertalig scenario vertegenwoordigt waarin meerdere variëteiten vrijelijk al naargelang de situatie ingezet kunnen worden. Het is essentieel voor het effectief onderwijzen en leren van GSL dat deze complexiteit wordt erkend, opdat de verschillende behoeftes en voorkeuren van de dovingemeenschap gerespecteerd worden en er doeltreffend in voorzien kan worden. Dit werk draagt bij aan ons begrip van GSL en is een waardevolle bijdrage voor ieder die zich geëngageerd wil weten met en een bijdrage wil leveren aan de rijke talige nalatenschap van dove Ghanezen in de stedelijke dovingemeenschap.